

Evaluation Pattern of Test Taking Centers of National Exam

Reza Mohammadi¹, Zahra Azizi², Tahereh Zafaripour^{3*}

1. Associate Professor of National Organization of educational testing. remohamadi@yahoo.ca

2. Exam expert of National Organization of educational testing.

3. Corresponding Author, PhD in Curriculum Planning in Higher Education - Research Expert of National Organization of educational testing. zafaripour@yahoo.com

Article Info

ABSTRACT

Article Type:

Research Article

Received

2022/07/06

Received in revised form

2022/08/20

Accepted

2022/08/28

Published online

2022/08/29

Objective: Designing the evaluation model for the fields of holding the national exam

Methods: Based on the purpose of the research, it was applied and based on the data collection process and the required information, it was a descriptive survey. The research population of all the areas of holding the national exam in 2016 was 478 areas, which was classified by random sampling method with appropriate allocation from each province, a suitable sample was tried from the sub-areas of each province, including education, universities and institutions. Choose higher education. A researcher-made questionnaire was used to collect data. Its reliability was confirmed through Cronbach's alpha of 0.84, and its validity was confirmed based on experts' review. Based on this, the data from each of the sub-communities, including those involved in the organization of the national exam in 2016, consisting of full-time representatives (157 people), those in charge of protecting the exam (61 people) (and their assistants 8 people), totaled 226 people. Was collected. Descriptive and inferential statistical methods have been used to analyze the data according to the topic.

Results: Based on the review of national knowledge and experiences, the components of the comprehensive evaluation of the test implementation areas were first calculated. Then, the status of the factors from the perspective of the research sub-communities was investigated and their importance and priority were determined. Finally, the evaluation framework of the holding areas has been drawn and presented.

Conclusion: Finally, all the scattered activities that are carried out to evaluate the implementation and implementation areas are coherent and its output is in the form of a work report for the basis of valuation and validation of the implementation areas and the basis for planning and area-building in the next year and It will be placed in the field of choosing areas.

Keywords: national exam, evaluation pattern, test taking centers

Cite this article. Mohammadi, Reza; Azizi, Zahra & Zafaripour, Tahereh (2022). Evaluation Pattern of Test Taking Centers of National Exam. Educational Measurement and Evaluation Studies, 12 (37): 1-17pages.

DOI: 10.22034/EMES.2022.556258.2394

© The Author(s).

Publisher: National Organization of Educational Testing (NOET)

الگوی ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری^۱

رضا محمدی^۲، زهرا عزیزی^۳، طاهره ظفری‌پور^۴

۲. دانشیار سازمان سنجش آموزش کشور

۳. کارشناس امور آزمونها سازمان سنجش آموزش کشور

۴. دکتری برنامه ریزی درسی در آموزش عالی - کارشناس پژوهشی سازمان سنجش آموزش کشور؛ نویسنده مسئول: zafaripour@yahoo.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

هدف: طراحی الگوی ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری

مقاله پژوهشی

روش پژوهش: بر اساس هدف پژوهش از نوع کاربردی و بر اساس فرآیند جمع‌آوری داده و اطلاعات مورد نیاز، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه پژوهش **تمامی** حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری در سال ۱۳۹۶ به تعداد ۴۷۸ حوزه بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده با تخصیص متناسب از هر استان سعی شد نمونه مناسب از زیر حوزه‌های هر استان شامل آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، انتخاب شود. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. که پایایی از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و روایی آن براساس بررسی خبرگان تایید شد. بر این اساس، داده‌ها از هر یک از زیر جامعه‌ها شامل دست‌اندرکاران برگزاری آزمون سراسری در سال ۱۳۹۶ متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار (۱۵۷ نفر)، مسئولین حفاظت آزمون (۶۱ نفر) (و دستیاران ایشان ۸ نفر) جمعاً ۲۲۶ نفر بود، **جمع‌آوری** گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها به تناسب موضوع از روشهای آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. **یافته‌ها:** بر اساس بررسی دانش و تجربیات ملی ابتدا مولفه‌های ارزشیابی جامع حوزه‌های اجرای آزمون احصاء شد. سپس وضعیت عوامل از دیدگاه زیرجامعه‌های پژوهش بررسی و اهمیت و اولویت آنها مشخص شد. در نهایت چهارچوب ارزیابی حوزه‌های برگزاری ترسیم و ارائه شده است. **نتیجه‌گیری:** در نهایت تمامی فعالیت‌های پراکنده‌ای که برای ارزیابی اجرای و حوزه‌های اجرایی انجام می‌شود منسجم و خروجی آن در قالب یک گزارش کار برای مبنای ارزشگذاری و اعتبارسنجی حوزه‌های اجرا و مبنای برنامه‌ریزی و حوزه‌سازی در سال بعد و در زمینه انتخاب حوزه‌ها قرار خواهد گرفت.

دریافت

۱۴۰۱/۰۴/۱۵

اصلاح

۱۴۰۱/۰۵/۲۹

پذیرش

۱۴۰۱/۰۶/۰۶

انتشار

۱۴۰۱/۰۶/۰۷

واژه‌های کلیدی: آزمون سراسری، حوزه‌های برگزاری، الگوی ارزیابی

استناد: محمدی، رضا؛ عزیزی، زهرا و ظفری‌پور، طاهره (۱۴۰۱). الگوی ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری. مطالعات اندازه‌گیری

DOI: 10.22034/EMES.2022.556258.2394

و ارزشیابی آموزشی، ۱۲ (شماره ۳۷)، ۱۷-۱ صفحه

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: سازمان سنجش آموزش کشور

^۱ . این مقاله برگرفته از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد.

مقدمه

در نظام آموزش عالی دانشجویان به عنوان درون داد پس از عبور از صافی به نام آزمون سراسری (کنکور)، وارد آموزش عالی می‌شوند. در درون نظام دانشگاهی بر اساس اهداف و سیاست‌های کلی که منطبق بر اهداف، سیاست‌ها و نیازهای کشور در زمینه‌های مختلف است، برای هر رشته‌ای، برنامه و مراحل منظم و مدون طراحی می‌گردد و نیز ملزوماتی چون اساتید، برنامه‌درسی، فعالیت‌ها، امکانات آموزشی و... در نظر گرفته می‌شود (ویسی و عبدی، ۱۳۸۹). وجود برنامه‌ای مدون و جامع برای برگزاری آزمون سراسری و سنجش و پذیرش دانشجویان جهت تعیین دروندادی مناسب، خلاق و با انگیزه متناسب با نیازهای توسعه‌ای مناطق و بر اساس توان و استعداد متقاضیان برای ورود به نظام دانشگاهی جهت استفاده از امکانات مادی و معنوی ملی لازم و ضروری است. لذا بکارگیری یک نظام ارزیابی علمی و دقیق درباره کیفیت حوزه‌های برگزاری آزمون، تصویری روشن از شرایط موجود را ترسیم نموده و مبنایی مستند جهت تصمیم‌گیری برای ارتقاء کیفیت حوزه‌های برگزاری آزمون و در نتیجه حصول رضایت کامل متقاضیان و به تبع آن آرامش خاطر خانواده‌های آنها و جامعه را فراهم خواهد کرد.

در کشور ما، آزمون سراسری دروازه ورود به آموزش عالی است. این آزمون عمدتاً با هدف غربالگری و انتخاب افراد برای ادامه تحصیل انجام می‌شود و باید از استاندارد بالایی نیز برخوردار باشد بر این اساس، سازمان‌های مسئول هر آزمون در رابطه با اهداف، محتوا، طول زمان و روش اجرای هر آزمون تصمیم‌گیری‌های گسترده‌ای آغاز می‌کنند (یادگارزاده و ذوالفقار نسب، ۱۳۹۰). امروزه کمتر دانشجویی را می‌توان یافت که در یک آزمون در مقیاس وسیع شرکت نکرده باشد و البته این امر نیز در حال گسترش است. اگر این آزمون از وضعیت مناسبی برخوردار باشد و به معنی واقعی کلمه، سطح علمی متقاضیان را بسنجد، آن‌گاه می‌توان گفت که شروع فرآیند آموزش عالی به درستی اتفاق افتاده است. در مقابل، در صورتی که اجرای آزمون سراسری از وضعیت مطلوبی برخوردار نباشد، اثر سوء خود را بر آموزش عالی خواهد گذاشت. به بیان دیگر، عملکرد نظام آموزش عالی تا حدود زیادی وابسته به کیفیت آزمون سراسری و فرایندهای اجرایی آن است و در حال حاضر حساسیت بسیار زیادی نسبت به کمیت و کیفیت فرایند اجرایی آن در بین مردم و نهادهای ذی صلاح وجود دارد.

دانشگاهها، مراکز تولید کننده علم و فرهنگ، تربیت متخصصان مورد نیاز کشور و محل خلق و تولید دانش جدید است و یکی از مولفه‌های اصلی نظام دانشگاهی سنجش و پذیرش متقاضیان ورود به آموزش عالی است. که بر کمیت و کیفیت ماموریت‌های آن تأثیر مستقیم دارد (عسگری‌نژاد و خادم‌الحسینی بهشتی، ۱۳۸۹). با توجه به اینکه متولی برگزاری آزمون سراسری، سازمان سنجش آموزش کشور است و این سازمان، در طی فرایندی از چند ماه قبل از برگزاری آزمون، حوزه‌های برگزار کننده را در سراسر کشور مشخص می‌کند، انتظار می‌رود حوزه‌های برگزار کننده مطابق با دستورالعمل‌های از پیش تعیین شده نسبت به برگزاری آزمون اقدام نمایند. طبیعتاً عملکرد حوزه‌ها یکسان نیست. ارزیابی عملکرد حوزه‌ها و دسته‌بندی آن‌ها حائز اهمیت است. نتیجه این ارزیابی، می‌تواند راهنمای مناسبی برای سازمان سنجش آموزش کشور به منظور برگزاری مطلوب آزمون سراسری باشد.

برگزاری آزمون یکی از مهمترین مراحل است که در فرآیند هر آزمون صورت می‌گیرد و حاصل تلاش شبکه ملی برگزاری در سطوح ستاد و صف، به عنوان مجری آزمون می‌باشد که طی ماهها فعالیت و هماهنگی با بسیاری از سازمانها، نهادها و دستگاه‌های کشور و حتی خارج از کشور انجام می‌شود تا متقاضیان بتوانند در رقابتی یکسان و عادلانه، شرکت نمایند. به کارگیری یک نظام ارزیابی علمی و دقیق درباره کیفیت حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها، تصویری روشن از شرایط موجود را ترسیم نموده و مبنایی مستند جهت تصمیم‌گیری برای ارتقای کیفیت حوزه‌ها را فراهم می‌نماید و از این طریق موجب رضایت کامل متقاضیان و به تبع آن آرامش خاطر خانواده‌های آن‌ها می‌گردد. به همین دلیل ضروری است که تمامی ابعاد و جوانب آن با استفاده از داده‌های معتبر و پایا از منابع متولی مورد توجه قرار گیرد تا با ارزیابی صحیح از وضع موجود و آسیب‌شناسی فرآیند برگزاری آزمون در حوزه‌های مختلف سراسر کشور، زمینه برنامه‌ریزی دقیق و رفع کمبودها در آزمون‌های آتی فراهم گردد. اما آنچه که باید مورد توجه قرار گیرد توجه به تمامی وجوه اجرایی

آزمون سراسری قبل از شروع آزمون، در حین اجرای آزمون و بعد از اجرای آزمون و تحلیل آنها در سایه یک نظام یکپارچه ارزیابی است. به عبارت بهتر باید شبکه ملی برگزاری آزمون از ابعاد منابع انسانی، فضا، امکانات و تجهیزات و پشتیبانی مورد بررسی نظامند قرار گیرد.

آنچه که در حال حاضر تحت عنوان ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون از آن یاد می‌شود نتایج گزارش‌های ناظران، نمایندگان اعزامی سازمان به حوزه‌ها تحت عناوین مختلف از قبیل مسئولان مخازن، باجه‌های رفع نقص، نمایندگان تام‌الاختیار، فرم‌های تکمیل شده نظرسنجی بعد از آزمون توسط متقاضیان و نیز گزارش‌های موردی ارسالی به سازمان است که هر کدام در عین نقاط قوت، دارای نواقصی نیز می‌باشد. مهمترین نقد به این مولفه‌های عدم جامعیت و اعتبار آنها و قرار نداشتن در یک چهارچوب سیستمی است که خروجی آن، مبنای برنامه‌ریزی اجرایی و اساس فرایند نظام حوزه‌سازی را تشکیل دهد. بر این اساس در این مقاله که حاصل یک فعالیت پژوهشی در قالب رساله دوره کارشناسی ارشد است سعی شده که با بررسی و تحلیل وضعیت موجود و احصاء عوامل و مولفه‌های تاثیرگذار مراحل سه گانه برگزاری آزمون سراسری، چهارچوب مناسب ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون ارائه شود.

فعالیت‌های صورت گرفته در زمینه ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون تاکنون در دو بخش قابل ذکر است؛ بخش اول شامل فعالیت‌های بررسی حوزه‌های برگزاری آزمون توسط سازمان سنجش آموزش کشور می‌باشد. همانگونه که پیشتر نیز عنوان شد سازمان با تشکیل ستاد در بازه زمانی مناسب قبل از اجرای آزمون و برای فعالیت‌های طرح‌ریزی شده، پیگیری مشکلات احتمالی، اقدام جهت رفع مشکلات و راهنمایی، اقدام‌های لازم در زمان اجرای آزمون، تماس با نمایندگان اعزامی برای تهیه گزارش‌های مورد نیاز، پیگیری و جمع‌بندی گزارش‌های دریافتی نمایندگان، پیگیری کمبود پاسخنامه‌ها، جواب‌دهی نامه‌های متقاضیان در خصوص حوزه‌های برگزاری و اعتراضات مربوطه در زمان برگزاری آزمون و بعد از برگزاری آزمون نسبت به دسته‌بندی و وارد کردن داده‌های جمع‌آوری شده از فرم‌های نظرسنجی حوزه‌ها به برنامه و سیستم، گزارش‌گیری از فرم‌های نظرسنجی، مشخص کردن حوزه‌های برتر در دسته‌بندی حوزه‌ها و مستندسازی موارد نقص و کمبود و یا موارد مثبت حوزه‌های امتحانی با توجه به بررسی حوزه، بر فرآیند اجرای آزمون نظارت می‌نماید. این امور قبلاً به صورت دستی و فیزیکی انجام می‌گرفت که در حال حاضر تا حدودی مکانیزه شده است.

بخش دوم پژوهش‌های انجام شده مرتبط با آزمون را شامل می‌شود. لازم به ذکر است که تاکنون فعالیت‌های پژوهشی کاملاً مرتبط با این موضوع انجام نشده است. بنابراین در ادامه به تعدادی از پژوهش‌هایی که تا حدودی مرتبط با موضوع است اشاره می‌گردد.

محمدی روزبهانی (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان "مقدمه‌ای بر استانداردسازی اجرای آزمونها" به بررسی وضعیت حوزه‌های شهر تهران از دیدگاه متقاضیان پرداخت که نتایج نشان داد که رضایتمندی متقاضیان از جلسه آزمون متأثر از هفت عامل است که به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: آرامش جلسه، شرایط محیطی جلسه، محل و تجهیزات استقرار متقاضی، اطلاع‌رسانی قبل و در حین اجرای آزمون، هدایت متقاضی، دشواری آزمون و میزان آمادگی قبلی متقاضی.

یادگارزاده (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "مقایسه فرایند اجرایی آزمون سراسری سازمان سنجش آموزش کشور با استانداردهای سرویس آزمون تربیتی و استانداردهای کمیته مشترک" نشان داد که نقاط قوت آزمون سراسری در امر اجرای آزمون شامل ۱- اجرای سراسری و در یک زمان ۲- وجود سازمان اجرایی مشخص ۳- به کار گرفتن تمامی ظرفیتها ۴- اطلاع‌رسانی تغییرات احتمالی - ضریب پایین تقلب در آزمون... و نقاط ضعف شامل ۱- پایین بودن کیفیت برخی حوزه‌های برگزاری آزمون ۲- عدم شناسایی کامل عوامل اجرایی با وظایف خود ۳- عدم مطلوبیت توجیه عوامل اجرایی ۴- نبود نیروی آموزش دیده ۵- عدم ارزشیابی اجرای آزمون ۶- وابستگی اجرا به تجربه عوامل اجرایی ۷- استاندارد نبودن حوزه‌های برگزاری آزمون ... می‌باشد.

باقری‌خواه، عارفی و جمالی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان "وضعیت پذیرش دانشجو در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، اعضای هیات علمی سازمان سنجش و مسئولان ذی‌ربط آموزش عالی" نشان داده است که اکثریت دانشجویان با شیوه برگزاری آزمون متمرکز و

فراگیر موافق بوده و اعضای هیات علمی و مسئولین نیز با شیوه آزمون متمرکز موافق و با شیوه آزمون فراگیر مخالف بوده‌اند. همچنین تفاوتی بین دیدگاه دانشجویان، اعضای هیات علمی و مسئولین نسبت به شیوه آزمون فراگیر و معدل کتبی، نمره علمی، سهمیه‌ها و پذیرش جنسیت وجود نداشته است.

روکاندو و ماگامبو (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان "مدیریت موثر آزمون در مدارس: اصول و روش‌های خوب برای آزمون مدیران در اوگاندا" اصول مدیریت آزمون قبل از برگزاری آزمون، در حین اجرای آزمون و بعد از اجرای آزمون در مدارس دولتی را بیان می‌کند و نشان داد که آزمون‌ها و امتحانات از جمله اجزای اصلی فرایند یاددهی و -یادگیری در هر سطحی از مدارس دولتی و در تمام سطوح یادگیری در موسسات مختلف در نیجریه، آفریقا و جهان می-باشند و بر این اساس شایسته توجه و بررسی نظامند هستند.

اداره آموزش و پرورش و مرکز تحقیقات و آموزش جمهوری فیلیپین^۲ (۲۰۱۵)؛ در کتابچه راهنمای کاربر برای برگزاری آزمون برای دانش‌آموزان مقطع ششم، فعالیت‌های انجام شده در مراحل مختلف قبل، بعد از آزمون به شرح زیر و همچنین گردش کار اتاق امتحان شامل اتاق توزیع، اتاق امتحان و اتاق بازیابی را نشان می‌دهد. قبل از آزمون شامل: تابلو که در آن زمان شروع و پایان هر قسمت از آزمون نمایش داده می‌شود، ورود و ترتیب نشستن که در آن نحوه نشستن و چیدمان صندلی‌ها در هر کلاس نمایش داده می‌شود، و چهارچوب آزمون که قبل از شروع آزمون نکاتی در خصوص توزیع دفترچه آزمون و پاسخنامه و تکمیل اطلاعات روی پاسخنامه به متقاضیان گفته می‌شود. حین آزمون شامل: خواندن دستورالعمل‌های عمومی، تکمیل پرسشنامه توصیفی، تکمیل فرم مربوط به نقشه چینش صندلیها، مدیریت موضوعات تست، ادامه تست بعد از استراحت، جمع‌آوری دفترچه‌ها و پاسخنامه. بعد از آزمون شامل: آماده‌سازی گزارشها و مهر و موم کردن آنها، تحویل ملزومات و گزارشات به سرپرست، رسیدگی به تمام فرمها توسط سرپرست اصلی، بسته‌بندی و ارسال ملزومات آزمون. ساشا زوکر و همکاران^۳ (۲۰۰۴)؛ در گزارش ارزشیابی پیرسون با عنوان "تمرینات اجرایی برای ارزشیابی‌های استاندارد شده" نتایج دقیق برای ارزیابی موفقیت دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. علاوه بر دستورالعمل‌های مدیریت، متقاضیان باید رویه‌هایی را قبل، حین و بعد از اتمام آزمون دنبال کنند که این رویه‌ها عبارتند از:

قبل از آزمون شامل: ارزیابی امنیت و یکپارچگی، آماده‌سازی داوطلبان برای آزمون، آماده‌سازی مدیران برای آزمون، برنامه‌ریزی دوره‌های آزمون، انتخاب محیط آزمون. حین آزمون شامل: مواد آزمون، محیط اتاق آزمون، دستورالعمل‌های خواندنی، مشاهده آزمون، پاسخ‌های تصادفی و تغییر پاسخها، قوانین تلاش، جمع‌آوری مواد آزمون. بعد از آزمون شامل: بررسی پاسخنامه، بسته‌بندی پاسخنامه برای قرائت توسط ماشین و سایر اقدامات مورد نیاز.

اداره آموزش و پرورش اورگان^۴ در کتابچه راهنمای مدیریت آزمون در سال تحصیلی ۱۸-۲۰۱۷؛ به بررسی تمامی جنبه‌های محیط آزمون در تمامی مراحل آزمون به شرح زیر پرداخته است: قبل از آزمون شامل: پوشش‌دهی یا کنار گذاشتن مواد آموزشی، محل نشستن دانش‌آموزان، علامت(نماد) جلسه امتحان مزاحم نشوید). حین آزمون شامل: محیط آرام، نظارت بر دانش‌آموزان، دسترسی تنها به منابع مجاز، دسترسی به ارزشیابی‌ها، عدم ایجاد کلید پاسخ سؤالها. حین و بعد از آزمون شامل: عدم دسترسی به پاسخها، عدم کپی مواد آزمون، عدم دسترسی به ابزار دیجیتال، الکترونیکی و دستی، عدم نگهداری، بحث یا انتشار مواد سؤالات آزمون، عدم بررسی، بحث و تجزیه و تحلیل مواد آزمون. بعد از آزمون شامل: عدم استفاده از مواد آزمون برای دستورالعمل و راهنمایی، از بین بردن مواد مورد آزمون در چهارچوب‌های امنیتی.

طرح پژوهش

روش پژوهش مورد استفاده از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها توصیفی می‌باشد. رویکرد حاکم بر پژوهش از نوع آمیخته (کیفی- کمی) می‌باشد. در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری داده‌ها به بررسی دانش و تجربیات ملی و بین‌المللی (مطالعات کتابخانه‌ای) و تحلیل اسناد (سندکاوی) پرداخته شده و از پرسشنامه محقق ساخته و اخذ نظرات افراد ذی‌صلاح استفاده شده است. اعتبار پرسشنامه توسط اساتید راهنما، مشاور

2 Department of Education and Research and Education Center of the Republic of the Philippines

3 Sasha Zucker and Colleagues

4 Oregon Department of Education

و نیز کارشناسان زبده سازمان سنجش مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ مورد محاسبه قرار گرفت و ۰,۸۴ بدست آمد که حاکی از ارزیابی مطلوب پرسشنامه می باشد. جامعه آماری پژوهش، نمایندگان تام‌الاختیار و مسئولان حفاظت آزمون حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری در سال ۱۳۹۶ در کل کشور به تعداد ۴۷۸ حوزه بوده است. به‌منظور انتخاب نمونه از زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار، ۱۸۶ حوزه با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شده است. به این صورت که در گام اول، از هر استان، ۳ شهرستان به صورت تصادفی انتخاب شد، در گام دوم، از هر شهرستان بعد از این که حوزه‌ها طبقه‌بندی شدند ۲ حوزه (از حوزه‌های وابسته به: آموزش و پرورش، دانشگاه‌های تابعه وزارت علوم، دانشگاه آزاد) انتخاب شده است. از پرسشنامه‌های ارسالی به ۱۸۶ حوزه، بعد از سه بار پیگیری نهایتاً ۱۵۷ پرسشنامه تکمیل شده از زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار دریافت شد. تعداد زیرجامعه مسئولان حفاظت آزمون ۳۱ نفر بود که به علت کم بودن تعداد آنها، همه آنها به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند و همه آنها پرسشنامه را تکمیل و عودت دادند. علاوه بر این، ۳۰ پرسشنامه نیز توسط کارشناسان مسئول حفاظت آزمون‌ها تکمیل شده بود، مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

۱- چه مولفه‌هایی برای ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها می‌توان مورد استفاده قرار داد؟

برای پاسخ به این سوال بر اساس بررسی اسناد، مدارک و مستندات و تحلیل آنها و اخذ نظرات صاحب‌نظران، عوامل و نشانگرهای ارزیابی حوزه‌ها به تفکیک مراحل سه‌گانه برنامه‌ریزی آزمون احصاء و به شرح جدول زیر ارائه می‌شود:

مراحل آزمون	عامل	ملاک/نشانگر
الف- قبل از آزمون	۱- تعامل با عوامل بیرونی آزمون	<ul style="list-style-type: none"> - نحوه تکمیل پرتال دریافت ظرفیت حوزه‌های سازمان توسط حوزه مربوط - همکاری و تعامل با نمایندگان اعزامی سازمان سنجش - تعامل با اهالی محل و همسایگان حوزه برای برقراری آرامش
	۲- مدیریت حوزه (عوامل انسانی)	<p>۲-۲- رعایت اصول اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - آماده‌سازی تمامی صورتجلسات مورد نیاز - مطالعه برنامه زمانی اجرای آزمون توسط مسئولان و عوامل اجرایی - عدم خروج مسئولان مخازن تا پایان آزمون از مخزن - اشراف کامل به دفترچه راهنمای برگزاری آزمون و تمام جزئیات کار و چگونگی برگزاری آزمون - آشنایی مدیران حوزه با مراقبین، سرپرستان، مسئولین تطبیق عکس، رابط، مأموران پخش و شمارش - عدم استفاده از عوامل اجرایی که بستگان درجه یک آنها در آزمون شرکت نموده اند. - برگزاری جلسه توجیهی برای عوامل برگزاری آزمون قبل از آزمون
	۱- آماده‌سازی عوامل اجرایی	<ul style="list-style-type: none"> - پیش‌بینی مأمور حفاظت در حوزه‌های اصلی و فرعی با هماهنگی مسئول حفاظت آزمون استان یا شهرستان - تعیین عوامل اجرایی آزمون (مدیران حوزه، سرپرست سالن، مسئول تطبیق عکس، رابط، مراقب، منشی معلولین) (با مدرک کارشناسی)

<ul style="list-style-type: none"> - تعیین منشی داوطلبان نایینا، ناشنوا و معلولین جسمی و حرکتی با هماهنگی سازمان بهزیستی و آموزش و پرورش استثنایی - انتخاب گوینده با صدای متین و رسا و آرامش بخش - متناسب بودن تعداد عوامل اجرایی با تعداد متقاضیان - میزان تجربه و تسلط نماینده تام‌الاختیار به کار - تعیین نگهبان برای مخزن‌ها توسط مسئولین حفاظت 		
<ul style="list-style-type: none"> - آماده سازی حوزه قبل از آزمون - پیش بینی محل مناسب باجه رفع نقص - پیش بینی محل مناسبی برای مخزن اصلی و مخزن فرعی - پیش بینی ارتباط تلفنی بین حوزه‌های اصلی و فرعی - کنترل برچست صندلی‌ها قبل از آزمون - تناسب گنجایش حوزه با تعداد متقاضیان - پیش بینی محلی مناسب جهت اقامت نمایندگان اعزامی - پیش بینی مخازن جداگانه برای آزمونهای دو نوبتی (در صورتی که آزمون در دو نوبت صبح و بعدازظهر برگزار شود) - بررسی شرایط فیزیکی اتاق (محل) آزمون - پیش بینی مخزن برای آزمونهای نوبت صبح و بعدازظهر - تنظیم ساعت با ساعت صدای جمهوری اسلامی ایران جهت دقت در آغاز و پایان و شروع هماهنگ اجرای آزمون در سراسر کشور 	۳- سازماندهی حوزه(عوامل فیزیکی)	
<ul style="list-style-type: none"> - کیفیت و چیدمان صندلی‌ها - تأمین صندلی دسته دار به تعداد متقاضیان و رعایت فاصله یک متری - پیش بینی امکانات مناسب برای مخزن - تهیه وسایل اداری موردنیاز مانند چسب، نواربسته‌بندی، کارت‌ن سنجاق، پوشه، پاکت، استامپ، ماژیک، خودکار و... - پیش بینی وسیله نقلیه مناسب - پیش بینی آمبولانس و آتش نشانی برای موارد ضروری 	۴- تأمین ملزومات و تجهیزات	
<p style="text-align: center;">۵-۱- نیازهای عمومی متقاضیان</p> <ul style="list-style-type: none"> - پیش بینی وسایل گرمایشی و سرمایشی - پیش بینی وسایل روشنایی و نور حوزه - پیش بینی سیستم تهویه مناسب - نظافت و پاکیزگی حوزه - پیش بینی سرویس بهداشتی مناسب - سیستم صوتی مناسب 	۵- محیط مناسب فیزیکی	
<p style="text-align: center;">۵-۲- نیازهای متقاضیان خاص</p> <ul style="list-style-type: none"> - تأمین صندلی چپ دست - تأمین صندلی متقاضیان نایینا و دارای معلولیت‌های خاص - پیش بینی منشی با صلاحیت و مستعد 		
<ul style="list-style-type: none"> - رعایت جنسیت عوامل اجرایی با جنسیت متقاضیان - پیش بینی تمهیدات آرامش جلسه آزمون - پیش بینی آرامش محیط بیرونی آزمون 	۶- محیط مناسب روانی-اجتماعی	
<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری جلسه توجیهی مسئول تطبیق عکس - بررسی و نظارت بر مخازن 	۷- حفاظت آزمون	

<ul style="list-style-type: none"> - نصب تابلوهای راهنما - وجود تابلو راهنما برای هدایت مراجعه‌کنندگان به باجه رفع نقص 	۸- هدایت و راهنمایی متقاضی
<ul style="list-style-type: none"> - تهیه نوشت افزار (مداد- تراش- پاک کن) برای رفع نیازمندیهای متقاضیان - تدارک وسایل پذیرایی متقاضیان - در نظر گرفتن محلی برای تحویل وسایل متقاضیان - پیش بینی تمهیدات حضور پزشک، واحد اورژانس و تأسیسات 	۹- تسهیلات حمایتی

<ul style="list-style-type: none"> - هماهنگی با سازمان سنجش برای استفاده از کیسه تست جامع (شامل دفترچه و پاسخنامه‌های سفید) و تکمیل صورتجلسه مربوطه 	۱- تعامل با عوامل بیرونی آزمون
<p style="text-align: center;">۲-۱- اصول اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - اجرای دقیق و به موقع آزمون - تکمیل صورتجلسات مربوط به متقاضیان غائب - نظارت بر حضور به موقع دست‌اندرکاران اجرایی در محل برگزاری آزمون (حداقل یک ساعت و نیم قبل از آزمون) - توزیع فرم نظرخواهی، دفترچه سؤال و پاسخنامه توسط رابط از مخزن - توزیع بسته های امتحانی توسط رابط - جمع‌آوری کارتهای ورود به جلسه توسط مسئول تطبیق عکس - خارج نشدن متقاضی تا پس از اعلام پایان آزمون از بلندگو (یا مطابق با دستورالعمل اجرایی آزمون در خصوص خروج داوطلبان) - عدم غیبت عوامل اجرایی و در صورت غیبت اطلاع‌رسانی به مدیر حوزه - پرکردن پاسخنامه با مداد سیاه نرم پررنگ - بازشدن درب اصلی در ساعت مقرر - رعایت زمانبندی اجرای آزمون توسط متقاضیان - همکاری و تعامل نماینده حفاظت با نماینده اعزامی - عدم توزیع دفترچه عمومی و اختصاصی با هم - عدم پاسخگویی به سوالات شخصی متقاضیان 	۲- مدیریت حوزه (عوامل انسانی)
<p style="text-align: center;">۲-۲- عوامل اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - حضور به موقع عوامل اجرایی در حوزه - الصاق کارت شناسایی بر روی سینه توسط عوامل اجرایی - حضور فیزیکی نماینده تام‌الاختیار در انجام مراحل آزمون 	
<ul style="list-style-type: none"> - جمع‌آوری کلیه وسایل بعد از اتمام هر مرحله اجرا - مشخص بودن محل استقرار مسئول و ناظر آزمون - مشخص بودن محل مناسب خدمات پشتیبانی با امکانات لازم - جمع‌آوری کلیه وسایل بعد از اتمام هر مرحله اجرا - برگرداندن چیدمان محل آزمون به حالت اولیه - مشخص بودن محل استقرار مسئول و ناظر آزمون - مشخص بودن محل مناسب خدمات پشتیبانی با امکانات لازم 	۳- سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی)
<ul style="list-style-type: none"> - اطلاع‌رسانی ملزومات آزمون به داوطلبان - تمهیدات ارائه وسایل نوشتاری و ضروری به داوطلبان 	۴- تأمین ملزومات و تجهیزات
<p style="text-align: center;">۵-۱- نیازهای عمومی متقاضیان</p> <ul style="list-style-type: none"> - تنظیم وسایل گرمایشی و سرمایشی - تنظیم و نظارت بر روشنایی و نور حوزه 	۵- محیط مناسب فیزیکی

<ul style="list-style-type: none"> - نظافت و پاکیزگی حوزه - تمهیدات استفاده از سرویس بهداشتی - تنظیم سیستم صوتی مناسب 		
<p style="text-align: center;">۵-۲- نیازهای متقاضیان خاص</p> <ul style="list-style-type: none"> - اعمال وقت اضافی برای داوطلبین نابینا و کم بینا و کم شنوا و معلولیت‌های خاص به اندازه یک برابر زمان هر آزمون - استقرار متقاضیان معلول در اتاق خاصی که از هر لحاظ برای این کار آماده باشد 		
<ul style="list-style-type: none"> - رعایت سکوت توسط عوامل اجرایی - تناسب مسئول تطبیق عکس، در حوزه خواهران و برادران - پوشیدن کفش مناسب توسط عوامل اجرایی - سکوت محیط بیرونی - عدم انجام اموری توسط عوامل اجرایی که باعث به هم‌ریختگی تمرکز و حواسپرتی متقاضی می‌شود - استقرار مراقبان در جایی مسلط به محل مورد مراقبت و عدم قدم زدن و صحبت با عوامل اجرایی دیگر - توجه به مشکلات متقاضیان توسط مراقبان و اعلام مشکلات به رابط مربوط - برخورد مناسب عوامل اجرایی با متقاضیان - کنترل رفتارهای خشن و غیراخلاقی - صحبت نکردن متقاضیان با یکدیگر 	۶- محیط مناسب روانی-اجتماعی	
<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از ورود متقاضیان به حوزه بعد از توزیع دفترچه‌های آزمون - جمع‌آوری تمامی چک لیست‌ها، برگه‌های نمره‌دهی و پاسخنامه‌ها، و نگهداری در محل مناسب به صورت ایمن - رعایت تمامی اصول امنیتی و جلوگیری از هر گونه اختلال در برگزاری آزمون - اخذ اثر انگشت ۱۵ دقیقه بعد از شروع آزمون توسط مسئول تطبیق عکس و یادآوری به متقاضیان جهت تکمیل ذیل پاسخنامه و تطبیق عکس با مشخصات متقاضی بدون ایجاد مزاحمت برای ایشان - عدم جابجایی متقاضیان در حین آزمون و در صورت جابجایی تنظیم صورتجلسه - عدم خروج متقاضیان تا پس از یک ساعت از شروع آزمون با هماهنگی سرپرست سالن و مسئول حفاظت آزمون - کنترل امضاء داوطلبان روی دفترچه سؤالات توسط مراقبین - باز نشدن بسته‌های مربوط به غائبین و جمع‌آوری و تحویل به مخزن - ترک نکردن جلسه آزمون توسط عوامل اجرایی - تکمیل صورتجلسه در خصوص متقاضیان بدون کارت ملی و یا شناسنامه عکس دار - جلوگیری از ورود ماشین حساب، کتاب، جزوه و.... توسط متقاضیان - به همراه نداشتن موبایل، کیف دستی و.... توسط عوامل اجرایی - عدم رد و بدل کردن ملزومات آزمون توسط متقاضیان - در صورت انصراف متقاضی از آزمون صورتجلسه تکمیل و مدارک دریافت می‌شود و ضمیمه صورتجلسه می‌گردد. - در صورت سفید بودن دفترچه متقاضی، صورتجلسه تنظیم و با هماهنگی مسئول آزمون دفترچه دیگری با همان کد به وی داده شود و در صورت نبودن آن کد، دفترچه با کد دیگر تحویل و صورتجلسه شود. - شمارش بسته‌های غائبین توسط نماینده مخزن اصلی و در صورت کامل بودن پاسخنامه‌ها از بسته‌ها خارج و به همراه صورتجلسه مربوط بسته‌بندی گردد. 	۷- حفاظت آزمون	

<ul style="list-style-type: none"> - عدم خروج دفترچه سوالات آزمون و پاسخنامه توسط متقاضیان و عوامل اجرایی - عدم حضور و همراهی خانواده‌های متقاضیان معلول در آزمون - نظارت سرپرست مخصوص آزمون بر کار متقاضیان و منشی‌ها (افرادی که پاسخ متقاضی را در پاسخنامه ثبت می‌کنند) - عدم تردد افراد متفرقه در مخزن و حوزه آزمون - عدم اجازه ورود مجدد به متقاضی که به دلیل مریض و کسالت از محل آزمون خارج می‌شود و محول شدن آزمون ایشان به زمان دیگری - بازرسی بدنی متقاضیان قبل از ورود به حوزه - ورود متقاضیان با کارت ورود به جلسه و اصل کارت ملی - جلوگیری از ورود متقاضیان به حوزه، بعد از توزیع دفترچه‌های آزمون - عدم جابجایی متقاضیان در حین آزمون - بررسی کردن بازرسی بدنی متقاضیان قبل از ورود به حوزه 		
<ul style="list-style-type: none"> - نقشه راهنما برای متقاضیان جهت ورود به حوزه 	۸- هدایت و راهنمایی متقاضی	
<ul style="list-style-type: none"> - حضور پزشک، واحد اورژانس، واحد آتش نشانی و تاسیسات... در حین اجرای آزمون 	۹- تسهیلات حمایتی	

<ul style="list-style-type: none"> - همکاری در تحویل و ارسال پاسخنامه ها و دفترچه ها و تمامی اسناد آزمونی به سازمان 	۱- تعامل با سازمان سنجش	بخش ۲- پس از آزمون
<ul style="list-style-type: none"> - بسته بندی و ارسال سریع پاسخنامه ها از مخزن فرعی به اصلی - تکمیل نمودن تمامی صورتجلسات مرتبط با آزمون و ارسال به سازمان - بررسی نمودن و بسته بندی کردن پاسخنامه ها و ارسال به سازمان سنجش 	۲- رعایت اصول اجرایی	
<ul style="list-style-type: none"> - نحوه پرداخت حق الزحمه عوامل اجرایی 	۳- مدیریت عوامل انسانی	
<ul style="list-style-type: none"> - نحوه پاسخگویی به شکایات متقاضیان بعد از اجرای آزمون 	۴- هدایت و راهنمایی متقاضی	

۲- وضعیت عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها از دیدگاه جامعه پژوهش در مراحل سه‌گانه آزمون چگونه است؟

۲-۱- وضعیت عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها از دیدگاه کل جامعه (قبل از برگزاری آزمون)

جدول شماره ۱: آماره‌های توصیفی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها از دیدگاه کل جامعه (قبل از برگزاری آزمون)

عامل/متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب کجی	حداقل	حداکثر
تعامل با عوامل بیرونی آزمون	۲۲۶	۶/۲۴	۰/۹۶۶	-۱/۲۳	۳	۷
مدیریت حوزه	۲۲۶	۶/۶۶	۰/۶۱۲	-۱/۸۷	۴	۷
سازماندهی حوزه	۲۲۶	۶/۶۱	۰/۶۳۱	-۱/۳۸	۵	۷
تأمین ملزومات و تجهیزات	۲۲۶	۶/۴۹	۰/۷۴۹	-۱/۹۱	۳	۷
محیط فیزیکی	۲۲۶	۶/۶۱	۰/۶۴۳	-۱/۹۶	۳	۷
محیط روانی-اجتماعی	۲۲۶	۶/۳۷	۰/۹۰۶	-۱/۳۵	۳	۷
حفاظت آزمون	۲۲۶	۶/۷۲	۰/۶۲۳	-۲/۳۸	۴	۷
هدایت و راهنمایی داوطلب	۲۲۶	۶/۲۷	۰/۷۹۷	-۰/۸۵	۴	۷
تسهیلات حمایتی-پشتیبانی	۲۲۶	۶/۰۲	۰/۹۴۴	-۰/۹۶	۲	۷

با توجه به داده‌های جدول ۱، بیش‌ترین میانگین از دیدگاه کل جامعه مربوط به عامل حفاظت آزمون، معادل ۶/۷۲ و انحراف معیار ۰/۶۲۳ و کمترین میانگین مربوط به عامل تسهیلات حمایتی-پشتیبانی، معادل ۶/۰۲ و انحراف معیار ۰/۹۴۴ است. به عبارتی می‌توان بیان نمود که از بین عوامل مورد بررسی از نظر جامعه آماری، عامل حفاظت آزمون از بالاترین اولویت و عامل تسهیلات حمایتی-پشتیبانی در اولویت آخر قرار دارد. البته این به معنای بی‌اهمیت بودن عواملی که در اولویت آخر قرار گرفته‌اند نیست و صرفاً بیانگر جایگاه و میزان تاثیرگذاری آن در هر مرحله برگزاری آزمون است و این تحلیل در سایر موارد نیز صادق است.

۲-۲- وضعیت عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها بر اساس آماره‌های توصیفی از دیدگاه کل جامعه (حین برگزاری آزمون)

جدول شماره ۲: آماره‌های توصیفی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها از دیدگاه کل جامعه (حین برگزاری آزمون)

عامل/متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب کجی	حداقل	حداکثر
تعامل با عوامل بیرونی آزمون	۲۲۶	۵/۷۷	۱/۲۹۴	-۱/۱۸۲	۱	۷
مدیریت حوزه	۲۲۶	۶/۷۷	۰/۴۶۹	-۱/۹۵۲	۵	۷
سازماندهی حوزه	۲۲۶	۶/۳۹	۰/۸۸۴	-۱/۹۹۸	۲	۷
تأمین ملزومات و تجهیزات	۲۲۶	۶/۰۹	۱/۱۸۱	-۱/۴۸۰	۲	۷
محیط فیزیکی	۲۲۶	۶/۴۰	۰/۹۹۸	-۲/۱۲۰	۲	۷
محیط روانی-اجتماعی	۲۲۶	۶/۶۵	۰/۶۷۷	-۱/۹۴۳	۴	۷
حفاظت آزمون	۲۲۶	۶/۷۶	۰/۶۶۳	-۴/۴۲۷	۲	۷
هدایت و راهنمایی داوطلب	۲۲۶	۶/۰۳	۱/۳۶۱	-۱/۸۳۹	۱	۷
تسهیلات حمایتی-پشتیبانی	۲۲۶	۵/۸۷	۱/۱۵۱	-۱/۱۲	۲	۷

با توجه به داده‌های جدول ۲، بیش‌ترین میانگین از دیدگاه کل جامعه مربوط به عامل مدیریت حوزه، معادل ۶/۷۷ و انحراف معیار ۰/۴۶۹ و کمترین میانگین مربوط به عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون، معادل ۵/۷۷ و انحراف معیار ۱/۲۹۴ است. به عبارتی می‌توان بیان نمود که از بین عوامل مورد بررسی از نظر جامعه آماری، در این مرحله عامل مدیریت حوزه از بالاترین اولویت و عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون در اولویت آخر قرار دارد.

۲-۳- وضعیت عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها بر اساس آماره‌های توصیفی از دیدگاه کل جامعه (بعد از اتمام آزمون)

جدول شماره ۳: آماره‌های توصیفی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها از دیدگاه کل جامعه (بعد از اتمام آزمون)

عامل/متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب کجی	حداقل	حداکثر
تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور	۲۲۶	۶/۵۸	۰/۸۵۶	-۳/۳۳۰	۱	۷
رعایت اصول اجرایی	۲۲۶	۶/۵۷	۰/۸۳۰	-۳/۲۶۶	۱	۷
مدیریت عوامل انسانی	۲۲۶	۶/۲۶	۱/۰۳۷	-۱/۷۳۲	۲	۷
هدایت و راهنمایی داوطلب	۲۲۶	۵/۶۱	۱/۵۰۴	-۱/۲۵۰	۱	۷

با توجه به داده‌های جدول ۳، بیش‌ترین میانگین از دیدگاه کل جامعه مربوط به عامل تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور، معادل ۶/۵۸ و انحراف معیار ۰/۸۵۶ و کمترین میانگین مربوط به عامل هدایت و راهنمایی داوطلب، معادل ۵/۶۱ و انحراف معیار ۱/۵۰۴ است. به عبارتی می‌توان

بیان نمود که از بین عوامل مورد بررسی از نظر جامعه آماری، در این مرحله عامل مدیریت عوامل انسانی از بالاترین اولویت و عامل هدایت و راهنمایی داوطلب در اولویت آخر قرار دارد.

۳- اولویت‌بندی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (قبل از برگزاری آزمون) از دیدگاه کل جامعه پژوهش چگونه است؟

۳-۱- اولویت‌بندی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (قبل از برگزاری آزمون)

جدول شماره ۴: نتایج آزمون فریدمن در خصوص ترتیب عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (قبل از برگزاری آزمون)

عامل / متغیر	میانگین رتبه	درجه اهمیت
تعامل با عوامل بیرونی آزمون	۴/۴۷	۷
مدیریت حوزه (عوامل انسانی)	۵/۶۹	۲
سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی)	۵/۵۴	۳
تأمین ملزومات و تجهیزات	۵/۰۹	۵
محیط فیزیکی	۵/۵۱	۴
محیط روانی - اجتماعی	۴/۹۰	۶
حفاظت آزمون	۵/۹۰	۱
هدایت و راهنمایی داوطلب	۴/۲۸	۸
تسهیلات حمایتی - پشتیبانی	۳/۶۳	۹
فراوانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۲۶	۸	۰/۰۰۱

داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که از نظر نمونه مورد مطالعه بین عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (قبل از برگزاری آزمون) از نظر اولویت/اهمیت با مقدار $\chi^2 = 236/786$ در سطح معناداری $\alpha = 0/01$ تفاوت معناداری وجود دارد و در رتبه‌های متفاوت قرار دارند. در اولویت‌بندی اولیه براساس نتایج رتبه‌بندی انجام شده، عامل حفاظت آزمون با میانگین ۵/۹۰ قرار دارد، عامل مدیریت حوزه (عوامل انسانی) با میانگین ۵/۶۹ در رتبه دوم، عامل سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی) با میانگین ۵/۵۴ در رتبه سوم، عامل محیط فیزیکی با میانگین ۵/۵۱ در رتبه چهارم، عامل تأمین ملزومات و تجهیزات با میانگین ۵/۰۹ در رتبه پنجم، عامل محیط روانی - اجتماعی با میانگین ۴/۹۰ در رتبه ششم، عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون با میانگین ۴/۴۷ در رتبه هفتم، عامل هدایت و راهنمایی داوطلب با میانگین ۴/۲۸ در رتبه هشتم، عامل تسهیلات حمایتی - پشتیبانی با میانگین ۳/۶۳ در آخرین رتبه (نهم) قرار دارد.

۳-۲- اولویت‌بندی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (حین برگزاری آزمون)

جدول شماره ۵: نتایج آزمون فریدمن در خصوص ترتیب عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (حین برگزاری آزمون)

عامل / متغیر	میانگین رتبه	درجه اهمیت
تعامل با عوامل بیرونی آزمون	۳/۷۰	۹
مدیریت حوزه (عوامل انسانی)	۶/۰۹	۲
سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی)	۵/۱۷	۵
تأمین ملزومات و تجهیزات	۴/۵۴	۶
محیط فیزیکی	۵/۲۸	۴
محیط روانی - اجتماعی	۵/۷۷	۳
حفاظت آزمون	۶/۲۹	۱
هدایت و راهنمایی داوطلب	۴/۴۴	۷
تسهیلات حمایتی - پشتیبانی	۳/۷۳	۸
فراوانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۲۶	۸	۰/۰۰۱

داده‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که از نظر کل جامعه بین عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (حین برگزاری آزمون) از نظر اولویت/اهمیت با مقدار χ^2 دو ۳۶۲/۱۴۳ در سطح معناداری $\alpha=0/01$ تفاوت معناداری وجود دارد و در رتبه‌های متفاوت قرار دارند. در اولویت‌بندی اولیه براساس نتایج رتبه‌بندی انجام شده، عامل حفاظت آزمون با میانگین ۶/۲۹ در رتبه اول قرار دارد، و عامل مدیریت حوزه (عوامل انسانی) با میانگین ۶/۰۹ در رتبه دوم، عامل محیط روانی- اجتماعی با میانگین ۵/۷۷ در رتبه سوم، عامل محیط فیزیکی با میانگین ۵/۲۸ در رتبه چهارم، عامل سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی) با میانگین ۵/۱۷ در رتبه پنجم، عامل تأمین ملزومات و تجهیزات با میانگین ۴/۵۴ در رتبه ششم، عامل هدایت و راهنمایی داوطلب با میانگین ۴/۴۴ در رتبه هفتم، عامل تسهیلات حمایتی- پشتیبانی با میانگین ۳/۷۳ در رتبه هشتم، عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون با میانگین ۳/۷۰ در آخرین رتبه (نهم) قرار دارد.

۳-۳- اولویت‌بندی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (بعد از اتمام آزمون)

جدول شماره ۶: نتایج آزمون فریدمن در خصوص ترتیب عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (بعد از اتمام آزمون)

عامل / متغیر	میانگین رتبه	درجه اهمیت
تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور	۲/۸۳	۲
رعایت اصول اجرایی	۲/۸۴	۱
مدیریت عوامل انسانی	۲/۴۹	۳
هدایت و راهنمایی داوطلب	۱/۸۴	۴
فراوانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۲۶	۳	۰/۰۰۱

داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که از نظر کل جامعه بین عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (بعد از اتمام آزمون) از نظر اولویت/اهمیت با مقدار χ^2 دو ۱۵۸/۷۳۳ در سطح معناداری $\alpha=0/01$ تفاوت معناداری وجود دارد و در رتبه‌های متفاوت قرار دارند. در اولویت‌بندی اولیه براساس نتایج رتبه‌بندی انجام شده، عامل رعایت اصول اجرایی با میانگین ۲/۸۴ قرار دارد، و عامل تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور با میانگین ۲/۸۳ در رتبه دوم، عامل مدیریت عوامل انسانی با میانگین ۲/۴۹ در رتبه سوم، عامل هدایت و راهنمایی داوطلب با میانگین ۱/۸۴ در آخرین رتبه (چهارم) قرار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش، بررسی دانش و تجربیات ملی و بین‌المللی و استفاده از آن برای ارائه چهارچوب ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری بود. بر این اساس لازم می‌نمود که از مرحله طرح‌ریزی آزمون‌ها تا مرحله اجرا و بعد از آن مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد تا بتوان چهارچوب مناسبی ارائه کرد. بر این اساس در پاسخ به این سوال که چه مولفه‌هایی را برای ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها می‌توان مورد استفاده قرار داد؟

حسب بررسی اسناد، مدارک و مستندات و اخذ نظرات صاحب‌نظران ۹ عامل شامل؛ تعامل با عوامل بیرونی آزمون، مدیریت حوزه، سازماندهی حوزه، تأمین ملزومات و تجهیزات، محیط فیزیکی، محیط روانی-اجتماعی، حفاظت آزمون، هدایت و راهنمایی داوطلب، تسهیلات حمایتی-پشتیبانی، همراه با ملاکها و نشانگرهای آنها احصاء شد. بر اساس نتایج توصیفی در خصوص عوامل قبل از برگزاری آزمون از نظر کل جامعه پژوهش، بیشترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل حفاظت آزمون و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل تسهیلات حمایتی-پشتیبانی است. در خصوص عوامل حین برگزاری آزمون از نظر کل جامعه پژوهش، بیشترین میانگین از دیدگاه کل جامعه مربوط به عامل مدیریت حوزه و کمترین میانگین مربوط به عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون است. در خصوص عوامل بعد از اتمام آزمون از نظر کل جامعه پژوهش، بیشترین میانگین از دیدگاه کل جامعه مربوط به عامل مدیریت عوامل انسانی و کمترین میانگین مربوط به عامل هدایت و راهنمایی داوطلب است.

مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها (قبل از برگزاری آزمون) از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آماره‌های توصیفی نشان داد که از دیدگاه زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار، بیشترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "مدیریت حوزه" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "تسهیلات حمایتی-پشتیبانی" است. از دیدگاه زیرجامعه مسئولان حفاظت آزمون بیش‌ترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "حفاظت آزمون" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "تسهیلات حمایتی-پشتیبانی" است.

مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها (حین برگزاری آزمون) از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آماره‌های توصیفی نشان داد که از دیدگاه نمایندگان تام‌الاختیار، بیشترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "مدیریت حوزه" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "تعامل با عوامل بیرونی آزمون" است. از دیدگاه مسئولان حفاظت آزمون بیش‌ترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "حفاظت آزمون" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "هدایت و راهنمایی داوطلب" است.

مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون‌ها (بعد از اتمام آزمون) از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آماره‌های توصیفی نشان داد که از دیدگاه نمایندگان تام‌الاختیار، بیشترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "رعایت اصول اجرایی" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "هدایت و راهنمایی داوطلب" است. از دیدگاه مسئولان حفاظت آزمون بیش‌ترین میانگین (بیشترین اهمیت) مربوط به عامل "تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور" و کمترین میانگین (کمترین اهمیت) مربوط به عامل "هدایت و راهنمایی داوطلب" است.

جدول شماره ۱۴: اولویت‌بندی عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری از دیدگاه کل جامعه

مرحل برگزاری آزمون	عامل / متغیر	میانگین رتبه	درجه اهمیت
قبل از برگزاری آزمون	حفاظت آزمون	۵/۹۰	۱
	مدیریت حوزه (عوامل انسانی)	۵/۶۹	۲
	سازماندهی حوزه (عوامل فیزیکی)	۵/۵۴	۳
حین برگزاری آزمون	حفاظت آزمون	۶/۲۹	۱
	مدیریت حوزه (عوامل انسانی)	۶/۰۹	۲
	محیط روانی - اجتماعی	۵/۷۷	۳
بعد از اتمام آزمون	رعایت اصول اجرایی	۲/۸۴	۱
	تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور	۲/۸۳	۲
	مدیریت عوامل انسانی	۲/۴۹	۳

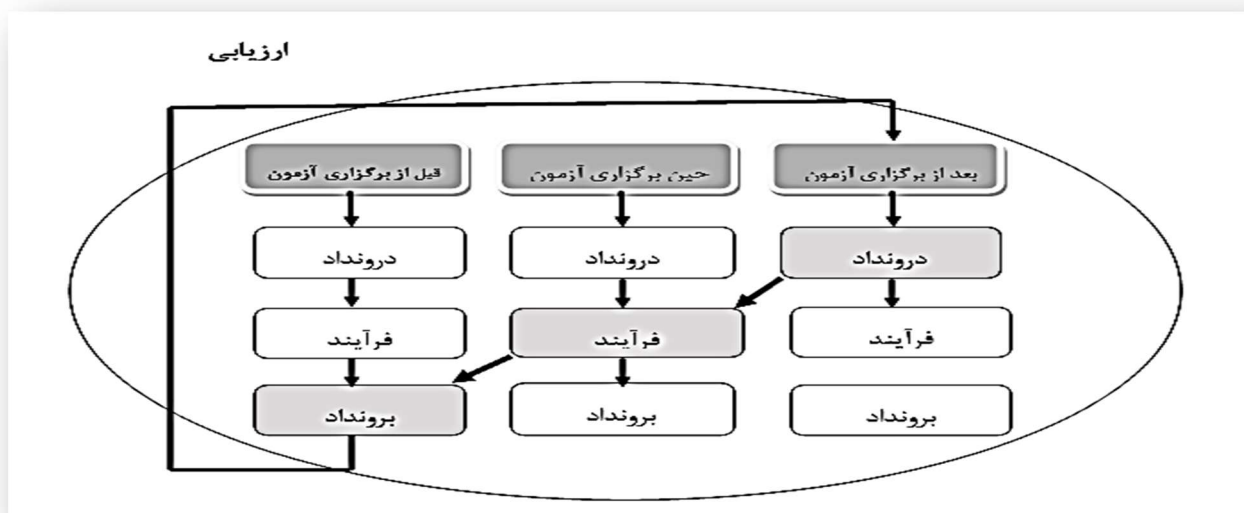
علاوه بر این، مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (قبل از برگزاری آزمون)، از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آزمون فریدمن نشان داد اولویت اول زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار، عامل حفاظت آزمون، اولویت آخر عامل تسهیلات حمایتی - پشتیبانی است، و اولویت اول زیرجامعه مسئولان حفاظت آزمون، عامل حفاظت آزمون و اولویت آخر آنها عامل تسهیلات حمایتی - پشتیبانی است.

مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (حین برگزاری آزمون) از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آزمون فریدمن نشان داد اولویت اول زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار، عامل حفاظت آزمون، اولویت آخر عامل تعامل با عوامل بیرونی آزمون است، و اولویت اول زیرجامعه مسئولان حفاظت آزمون، عامل حفاظت آزمون و اولویت آخر آنها عامل تسهیلات حمایتی - پشتیبانی است.

همچنین مقایسه عوامل ارزیابی حوزه‌های برگزاری آزمون سراسری (بعد برگزاری آزمون) از دید هر یک از زیرجامعه‌های پژوهش بر اساس آزمون فریدمن نشان داد اولویت اول زیرجامعه نمایندگان تام‌الاختیار، عامل رعایت اصول اجرایی، اولویت آخر عامل هدایت و راهنمایی داوطلب است، و اولویت اول زیرجامعه مسئولان حفاظت آزمون، عامل تعامل با سازمان سنجش آموزش کشور و اولویت آخر آنها عامل هدایت و راهنمایی داوطلب است.

اگر برگزاری آزمون را از دو بعد اجرای آزمون و حفاظت آن مورد توجه قرار دهیم متوجه می‌شویم که در هر یک از مراحل سه‌گانه برگزاری آزمون از دیدگاه متولیان حوزه اجرا و حوزه حفاظت اولویت و تقدم و تاخر عوامل متفاوت است و این امر حاکی از میزان تاثیرگذاری عوامل از دیدگاه آنها در برگزاری مناسب و مطلوب آزمون‌های سراسری می‌باشد. مساله اصلی چهارچوب و الگویی است که در قالب آن تمامی این مولفه‌ها در زمان مناسب مورد توجه قرار گیرند. برای ارزیابی اجرای آزمون‌های سراسری می‌توان بر اساس الگوهای موجود برای ارزشیابی آموزشی حسب اهداف، انتظارات و نتایج مورد انتظار الگوی مدنظر را انتخاب و بر آن اساس اقدام کرد. نکته اصلی در این خصوص انتخاب الگویی است که تمامی ابعاد و مولفه‌ها را در جای خود و در زمان مناسب مورد توجه قرار دهد. در این پژوهش حسب بررسی‌های صورت گرفته مدل سیستمی یا منطقی برای ارزیابی اجرا و حوزه‌های برگزاری مورد توجه قرار گرفته است؛ چرا که الگوی منطقی تقریباً تلفیقی از الگوهای پر کاربرد در این حوزه از جمله

اعتبارسنجی، سیپ و سروکوال را در خود دارد. بر اساس این الگو می‌توان به طرح ریزی، سازماندهی و تحلیل فعالیت‌ها در مراحل مختلف آزمون با نگاه به پیامدها و اثرات آن بر ذینفع اصلی آزمون یعنی متقاضی پرداخت. در ادامه بر اساس این مدل تمامی فعالیت‌هایی که در سازمان در قالب ارزیابی آزمون انجام می‌شود، مورد تحلیل و به تصویر کشیده شد و نتیجه مورد انتظار ذی‌نفعان کلیدی با تاکید بر شرکت‌کنندگان در آزمون مبنای کار قرار گرفت. در این چهارچوب با توجه به مؤلفه‌های الگوی منطقی ارزشیابی در ابعاد ورودی، فرآیندی، خروجی و پیامد، ابعاد ارزشیابی اجرای آزمون‌ها مورد تحلیل و در سه مرحله قبل از برگزاری آزمون، حین برگزاری آزمون و بعد از برگزاری آزمون تبیین گردید. دیاگرام چهارچوب ارزشیابی اجرای آزمون‌ها به صورت زیر خواهد بود:

چهارچوب ارزشیابی اجرای آزمون بر اساس الگوی منطقی

در این چهارچوب بدیهی است در هر یک از مراحل آزمون هر یک از ابعاد، درونداد، فرآیند و برونداد دارای وزن و اهمیت متفاوتی خواهند بود. به عبارت بهتر در مرحله قبل از برگزاری آزمون عامل درونداد و زیر مؤلفه‌های آن، در مرحله حین برگزاری آزمون، عامل فرآیند و زیر مؤلفه‌های آن و در مرحله بعد از برگزاری آزمون، عامل برونداد و زیر مؤلفه‌های آن دارای اهمیت بیشتری خواهد بود. در قالب این مدل، تمامی فعالیت‌های پراکنده‌ای که برای ارزشیابی اجرا و حوزه‌های اجرایی انجام می‌شود منسجم و خروجی آن در قالب یک گزارش کاری مبنای ارزشگذاری و اعتبارسنجی حوزه‌های اجرا و مبنای برنامه‌ریزی و حوزه سازی در سال بعد و در زمینه انتخاب حوزه‌ها قرار خواهد گرفت.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از مرکز اجرای آزمون‌ها و مرکز تحقیقات، ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت سازمان به خاطر همکاری و حمایت معنوی در انجام پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود.

References

- Zovik, Rabeah Ka (2011) Introduction to entrance exams in higher education. Translators: Gholamreza, Yadegarzadeh; Suleiman, Zulfiqar Nasab. Tehran: Ronas Publications.
- Mohammadi Roozbehani, Kianoosh. (2006) "Introduction to standardization of exams: A study of the conditions for holding national entrance exams to universities by measuring the satisfaction of participants" Volume 12 Number 3 Pages 120-109
- Baqerikhah, Zahra; Arefi, Mahboubeh and Jamali, Ehsan (2011) in a study entitled "Student Admission Status in Higher Education in Iran from the Perspective of Tehran State University Students, Faculty Members and Relevant Higher Education Officials. Volume 2, Number 6 - Number Consecutive September 26, 2011 Pages 1-31.
- Rokando and Magambo (2011) in a study entitled "Effective Test Management in Schools: Good Principles and Methods for Testing Principals in Uganda"
- Office of Education and Research and Training Center of the Philippines (2015); in the user manual for holding the national achievement test for sixth grade students
- Schwarz, S. & Westerheijden, D. (eds) (2004) Accreditation and evaluation in the European higher education area. Dorndrecht: Springer.